

Kuczyński, Antoni

Polonia w Rosji: historia i dzień dzisiejszy. Konferencja naukowa 21-23 listopada 1999

Kwartalnik Historii Nauki i Techniki 45/2, 185-187

2000

Artykuł umieszczony jest w kolekcji cyfrowej Bazhum, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych tworzonej przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego.

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie ze środków specjalnych MNiSW dzięki Wydziałowi Historycznemu Uniwersytetu Warszawskiego.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Stowarzyszenia Techników i Inżynierów Polskich na Litwie inż. J. Andrzejewski. Gotowość zwołania III Sympozjum wyraził także inż. Adam Ostrowski, prezes Stowarzyszenia Techników Polskich w Wielkiej Brytanii; ta jedna ze starszych organizacji na obczyźnie powstała już w 1940 r. i w roku 2000 obchodzi swe 60-lecie.

Dzięki staraniom dr A. Paszkiewicza nasi goście z zagranicy mogli zapoznać się bliżej z działalnością Federacji Stowarzyszeń Naukowo-Technicznych NOT oraz obejrzeć stałe wystawy ilustrujące jej osiągnięcia i dorobek.

II Sympozjum *Polacy Razem* wzbudziło duże zainteresowanie, zarówno ze strony organizacji technicznych działających od lat poza krajem jak i wielu naszych stowarzyszeń, naukowo-technicznych. Spotkania takie sprzyjają zbliżeniu polskich środowisk technicznych, lepszemu wzajemnemu poznaniu, nawiązaniu kontaktów i współpracy. Wydaje się, że te sympozja wejdą na stałe do kalendarza imprez naukowo-technicznych i przyczynią się znacznie do ożywienia współpracy, która dotychczas miała raczej charakter sporadyczny.

Zdzisław Mikulski
(Warszawa)

POLONIA W ROSJI: HISTORIA I DZIEŃ DZISIEJSZY
KONFERENCJA NAUKOWA 21–23 LISTOPADA 1999

Obchody dziesięciolecia Odrodzenia Ruchu Polonijnego w Rosji były ważnym wydarzeniem w dziejach polskiej diaspory w Federacji Rosyjskiej. Jeszcze tak niedawno był to temat tabu, pomijany w badaniach naukowych i powojennej historiografii polskiej. Po raz pierwszy był on najpełniej przedstawiony podczas konferencji naukowej, zorganizowanej w dniach od 6 do 9 grudnia 1990 r. przez Instytut Badań Polonijnych Uniwersytetu Jagiellońskiego. Jej pokłosiem był tom studiów pt. *Mniejszości polskie i Polonia w ZSRR*, pod red. Hieronima Kubiaka, Tadeusza Palecznego, Jarosława Rokickiego i Małgorzaty Wawrykiewicz. Wrocław-Warszawa-Kraków 1992, który ukazał się nakładem Wydawnictwa Zakładu Narodowego imienia Ossolińskich. Problematyka ta zaczyna obecnie coraz częściej pojawiać się też w polskim czasopiśmiennictwie naukowym, częstokroć w różnym ujęciu problemowym – historycznym, socjologicznym, demograficznym. Jest to jednak nadal temat czekający na kompleksową monografię i należy żywić nadzieję, że doczeka się on opracowania, zwłaszcza, że coraz częściej badacze polscy mają dostęp do archiwów rosyjskich, bez wykorzystania których każde ujęcie historiograficzne tego problemu byłoby niepełne. W studiach tych należy mieć na uwadze możliwość wspomaganie polskich badaczy przez naszych rodaków z Rosji, którzy w różnych stowarzyszeniach polonijnych,

powstających tam po rozpadzie Związku Radzieckiego, sami podejmują tę tematykę i zawsze są otwarci na współpracę z badaczami z Polski.

Rocznicowym obchodom 10-lecia Odrodzenia Ruchu Polonijnego, jakie miały miejsce w Moskwie w dniach od 21 do 23 listopada. 1999 roku towarzyszyła konferencja naukowa pod nazwą *Polonia w Rosji: historia i dzień dzisiejszy*, której obrady odbywały się w gościnnych salach Ambasady Rzeczypospolitej w Moskwie. Poprzedziła je Msza św. w intencji Polaków w Rosji w kościele Niepokalanego Poczęcia Najświętszej Marii Panny, który zaledwie niedawno został zwrócony wiernym i już dzisiaj krańcieje urodą przywróconą mu przez polskie przedsiębiorstwa, pracujące w Moskwie. Potem uczestnicy konferencji udali się na Cmentarz Doński, gdzie złożono wieńce i kwiaty na symbolicznym grobie generała Leopolda Okulickiego. Następnie rozpoczęła się narada prezesów organizacji polonijnych, zgrupowanych w Kongresie Polaków w Rosji.

Integralną częścią obchodów była wspomniana konferencja. Podczas jej inaukuracji przemówienia powitalne wygłosili: Ekscelencja Andrzej Załucki, Ambasador Nadzwyczajny i Pełnomocny Rzeczypospolitej w Moskwie, poseł Ryszard Czarnecki, przewodniczący Sejmowej Komisji Łączności z Polakami za Granicą, Zygmunt Szkopiak z Londynu – prezes Europejskiej Rady Wspólnot Polonijnych oraz Halina Subotowicz-Romanow, prezes Kongresu Polaków w Rosji. Problematyka wygłoszonych referatów dotyczyła Polonii w Rosji, oświaty i kultury polskiej w Rosyjskiej Federacji oraz zespołów archiwalnych dotyczących dziejów Polonii rosyjskiej.

Referaty wygłosili: Roman Dzwonkowski (Lulibn), *Kościół Katolicki a tożsamość narodowa Polaków w Rosji*; Antoni Kuczyński (Wrocław), *Geneza i dzieje społeczności polonijnej w Rosji. Wkład Polaków do rozwoju nauki, kultury i gospodarki Rosji*; Halina Subotowicz-Romanow (Moskwa), *Odrodzenie Ruchu Polonijnego – powstanie Kongresu Polaków w Rosji. Perspektywy i zadania ruchu polonijnego w Rosji*; Mikołaj Budaj (Moskwa), *Represje wobec Polaków i innych mniejszości narodowych w ZSRR w latach 30-tych*; Piotr Romanow (Moskwa), *Generał Andrzej Szaniawski – badania źródłowe*; Inessa Jaźborowska (Moskwa), *Represje przeciwko działaczom polskiego ruchu robotniczego w latach 30-tych jako część represji przeciwko Polakom i Polonii w ZSRR*; Stanisław Dunin (Moskwa), *Polacy w strukturach społeczno-politycznych Cesarstwa Rosyjskiego XVIII–XX wiek, miejsce i rola szlachty polskiej*; Sergiusz Fiel (Tiumeń), *Polacy w obwodzie tiumeńskim*; Bazyli Chaniewicz (Tomsk), *Polacy w obwodzie tomskim*; Anna Siewasiewicz, Sławomir Lisowski (Sankt Petersburg), *Polonia w Petersburgu. Dzieje i dzień dzisiejszy*; Jelena Cybienko (Moskwa), *Wkład rosyjskich pisarzy polskiego pochodzenia do rozwoju polsko-rosyjskich kontaktów literackich*; Cezary Żołędowski (Warszawa), *Polityka społeczno-kulturalna państwa polskiego w stosunku do mniejszości narodowych*; Bolesław Szostakowicz (Irkuck), *Źródła polonijne w archiwach Syberii i perspektywy ich opracowania*;

Olga Kuzowlewa (Moskwa), *Źródła polskie i polonijne w Archiwum Historycznym w Moskwie*; Andrzej Katz (Moskwa), *Dzienniki i wspomnienia jako źródło historyczne do dziejów Polaków w ZSRR*.

Organizatorzy konferencji przygotowują publikację, w której ogłoszone zostaną wyżej wymienione referaty.

Antoni Kuczyński
(Wrocław)

DRUGIE SPOTKANIE STASZICOWSKIE W PILE (24 WRZEŚNIA 1999 R.)

W 1997 r. zainaugurowano w Pile cykl *Spotkań Staszicowskich*, których zadaniem jest prezentacja najnowszych opracowań o tematyce staszicowskiej, Sprawozdanie z tamtej sesji zamieszczono w 1. numerze „Kwartalnika Historii Nauki i Techniki“ z 1998 r., a przedstawione wtedy materiały opublikowano w 1. numerze „Zeszytów Staszicowskich“ (1998).

Organizatorem tamtego *Spotkania* było Muzeum Stanisława Staszica w Pile, kozystające z wydatnej pomocy prof. Zbigniewa Wójcika z Muzeum Ziemi PAN w Warszawie. Staraniem tychże organizatorów, w dniu 24 września 1999 r. odbyło się w Pile *II Spotkanie Staszicowskie*, podczas którego zaprezentowano 9 opracowań.

Spotkanie rozpoczęto od odczytania tekstu *Stanisława Staszica „oda do młodości“ i jej program edukacyjny*, przygotowanego przez prof. Tadeusza Bieńkowskiego z Instytutu Historii Nauki PAN w Warszawie. Staszicowa „oda do młodości“ to końcowy fragment rozprawy *O ziemiorodztwie gór dawniej Sarmacji* czytanej przez Staszica na posiedzeniu Warszawskiego Towarzystwa. Przyjaciół Nauk w grudniu 1805 r. Zestawienie jej z Mickiewiczowską *Odą do młodości* zawdzięczamy St. Pigoniowi (1951). Prof. T. Bieńkowski na nowo dokonał interpretacji tego tekstu, uznając go – z jego programem – za jedną z najważniejszych wypowiedzi Staszica na temat edukacji.

Prof. Andrzej Abramowicz z Instytutu Archeologii i Etnologii PAN w Łodzi po raz kolejny przedstawił temat odnoszący się do poznawania początków człowieka. W referacie pt. *Kołątaj o historii początkowej. Podobnie i inaczej niż Staszic* porównał poglądy obu wielkich przedstawicieli polskiego oświecenia na „odległą i najodleglejszą przeszłość rodzaju ludzkiego“. Podstawą do rozważań był *Rozbiór krytyczny zasad historii początkowej wszystkich ludów* Kołątaja i Staszica *Ród ludzki*.

Prof. Zbigniew Wójcik z Muzeum Ziemi PAN w Warszawie przedstawił z kolei trzy zagadnienia – pod wspólnym tytułem *Miscellanea Staszicowskie* – z których dwa były zwróceniem uwagi na pewne źródła rękopiśmienne, dotąd w biografii Staszica nie wykorzystane. Pierwszym z tych źródeł jest kilka listów